

Schmidt Mária: Rabszolgasorsra kényszerítve

2015 február 28. Flag

Szöveg méret

Mentés

-
-
-

• [0](#)

nincs értékelve

Még

Mérték

„A hallgatás a legnagyobb b?n az emberiség ellen.” (Nagyezsda Mandelstam) „Az osztálynélküli társadalom fennkölt eszméje a gulágon, a nép közösség álmoképe Auschwitzban ért véget.” (Rainer Zitelmann)

A haladás, idegen szóval a progresszió a kommunisták egyik legfontosabb hívószava volt. Azt jelentette, hogy az általuk életre hívott és m?ködtetett rendszer fejl?dése megállíthatatlan. Mindez a gyakorlatban a kommunista diktatúra totálissá válását és az ellenség fogalmának folyamatos kiterjesztését, parttalaná tételét jelentette. A diktatúra nem akasztott minden nap, de minden nap mérgezett, fert?zött és rohasztott – vonta meg a szomorú mérleget a költ?. (Orbán Ottó)

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Minél többet foglalkozunk a magunk mögött hagyott száz esztend? történetével, annál több kérdésünk marad megválaszolhatatlan. Pedig nincs alaposabban dokumentált korszaka az emberiség történetének. Minden, ami történt köztudott volt. Nincs és nem is maradt benne semmi titokban. Az információk széles körben hozzáférhet?ek voltak, a tények nyilvánosságot kaptak. Aki akarta, tudta, hogy a szovjetek rabszolgamunkára viszik az osztályellenségeket, és mindazokat, akiket ilyen vagy olyan okokból veszélyesnek, vagy feleslegesnek tartanak. Mint ahogy azt is, hogy egész népeket deportálnak. Csak akik a legszörny?bb vakságban: az önként vállalt ideológiai vakságban szenvedtek, nem vettek tudomást a kommunizmus hideg valóságáról. De mi, magyarok nem tartoztunk közéjük. A mi szemünket kinyitotta a 133 napig tartó tanácsköztársaság, és mindaz, ami vele járt. A legrosszabbat is számításba vettük akkor, amikor hazánk 1944-1945-ben, a viláégés utolsó évében, háborús színtérré, a két totális, emberellenes diktatúra összezapásának helyszínévé vált. De ami bekövetkezett, rosszabb volt minden elképzelnél. Tavasszal el?bb százezer számra hurcolták halál- és munkatáborokba zsidó honfitársainkat. N?ket és fiatalokat rendeltek ki er?dítési munkákra. Fegyvertelen munkásszázadokat irányítottak a határokon túlra. Súlyos veszteségeket szenvedtünk el a frontokon és a hátszágban egyaránt. Mire a fagy beállt, angolszászok bombázták városainkat, az országot megszálló szovjetek pedig szabad rablást engedélyeztek katonáiknak az általuk elfoglalt területeken. A Vörös Hadsereg katonái elvittek mindent, ami mozdítható volt. Felkutatták az elrejtett élelmiszertartalékokat, vitték a bútorokat, kitépték és feltüzelték a kerítéseket, elkötötték az állatokat. A köznyelv ezt a gátlástalan fosztogatást az akkor használt orosz kifejezéssel *zabrálásnak* nevezte el, és a mai napig ebben az értelemben használja. Háborús jussuknak tekintettek asszonyt, leányt, jószágot, vagyont. Egy egész generációnyi n?t becstelenítették meg.

Magyarország a második világháborúban is a vesztesek oldalára került. Az új megszállók szabad prédának tekintették az országot. Elhurcolták a találomra összefogott munkaképes férfiakat és n?ket, serd?l?ket, kamaszokat és bakfisokat, hogy rabszolgamunkát végeztessenek velük a Szovjetunióban. Mindezt nemcsak azért tették, mert a legy?zöttek munkaerejét kamatoztatni kívánták saját, háborúban elpusztított országuk helyreállításában. Nem volt mellékes céljuk az sem, hogy a megszállt ország polgárainak tudatába minél inkább bevés?djön önnön b?nösségük. A gy?jt?-, majd munkatáborba hurcoltak pária-sorsra kényszerítése a gy?zteseknek arra is alkalmat adott, hogy megtaníttassák a legy?zöttekkel, ki nyerte meg a második világháborút, ki az új úr a házban. Nincs más magyarázat sem a megfélemlítésre, sem a megalázásokra, sem a meger?szakolásokra, sem az elszabadult terrorra.

Kedves Barátaim!

A harcok során és azt követően a győztes szovjet csapatok mintegy hétszáz ezer magyar állampolgárt hurcoltak el. A vonatok a Szovjetunió lágereibe tartottak, ahol jó esetben napi 1200 kalória tápanyagot biztosítottak a legkeményebb rabszolgamunkára kényszerített százazreknek. A lágerekben tifusz és egyéb betegségek pusztítottak. A kínzások és kivégzések mindennaposak voltak és az orosz tél sem volt kegyes azokhoz, akik éhezve, legyengülve, betegen érkeztek meg több heti vonatút után. Az orosz tél nem egy korszerű hadsereggel is elbánt már, meg sem kottyant tehát neki a főtlen vagonokba és barakkokba zsúfolt több száz ezer rabszolgasorba kényszerített magyar!

Ha vagononként 100 fővel számolunk, úgy egy 350 kilométeres vagonkort kell látnunk. A vagonort keletről begördül, majd megtelik hadifoglyokkal, civilekkel, asszonyokkal, gyerekekkel, a náci koncentrációs táborokat épphogy túlélő zsidókkal, és kigördül kelet felé. Az elhurcoltak átlagéletkora 25 év. Hétszáz ezer magyar állampolgár tőnik el, minimum háromszáz ezer örökre. Így festett nálunk a felszabadítás.

A Szovjetunió állambiztonsági bizottsága már 1944. december 16-án rendelkezett arról, hogy a Vörös Hadsereg által elfoglalt Románia, Magyarország, Jugoszlávia, Bulgária, és Csehszlovákia területéről a szovjetunióbeli munkára kell irányítani az összes 18-30 év közötti német nőt és 17-44 év közötti német férfit. A deportálások végrehajtását az NKVD-re bízta. A rabszolgasorba kényszerített magyar foglyok abba a már évtizedek óta működött szovjet táborrendszerbe érkeztek meg, amit épp a nagyobb szállítmányokban behurcolt új kényszermunkásokra való tekintettel bízott ki, és neveztek át GUPVI-nak, vagyis Hadifogoly- és Internálttáborok Főigazgatóságának. 1945 februárjában ez a kibízott táborrendszer már több mint 350 főtáborból és közel négyezer melléktáborból állt. A szovjet adatok szerint több mint 4 millió külföldi rabot dolgoztattak itt. A szovjet területeken kívül vívott háborút a kommunista rendszer kiterjesztése mellett a Kreml urai a háborús embervesztés pótlására, a munkaerő-szükséglet kielégítésére is felhasználták. Tudnunk kell, hogy a második világháború utáni évtized minden jelentős nagyberuházásán dolgoztak a rabszolgasorsra kényszerítettek. Csatornát és metróalagutat ástak Moszkvában, dolgoztak a Dinamo stadion építésén, vasútvonalak helyreállításánál, vízvezeték létesítésénél. Munkaerejüket igénybe vették minden nagyobb út, gát és híd építésénél is, a háborúban lerombolt, lebombázott lakó- és középületek helyreállításánál. Fizikai erejükön és szakmai tudásukon kívül szellemi képességeiket és technikai felkészültségüket is kihasználták. A kényszermunka-táborokban nyilvántartott 4 126 964 idegen állampolgárságú fogoly 23 nemzetiséget képviselt. Túlnyomó részük (85 százalékuk) német, japán illetve magyar volt.

Kedves Barátaim!

A magyar nyelvben a „robot” szó kényszerből végzett ingyenmunkát jelent. Évszázadokon keresztül ezzel is adóztak földesuraiknak a jobbágyok. Azóta ezt a kifejezést használjuk, ha örömtelen, kötelező munkát kell végeznünk. Az orosz: malenkaja rabota, amelyet oly sokszor hallhattak a kényszermunkára összegyűjtött férfiak és nők, mint malenkij robot honosodott meg nálunk. Az emberek a mutogatásokból érteni vélték, hogy a „malenkaja” „kicsit” jelent, az pedig egyértelmű volt a számukra, hogy az összefogottakkal kényszermunkát, vagyis robotot végeztetnek. Csak azt nem tudták még, hogy mindez hosszú évekig fog tartani, és hogy a „robotot” szovjet munkatáborokban kell teljesíteniük.

Mivel hazánkban évtizedekig hallgatni kellett a Vörös Hadsereg kegyetlenkedéseiről, a meggyalázott nőkről, a „malenkij robot”-ról, és a Szovjetunióba hurcolt százazrekről, a szovjet táborrendszert megjártak történeti nagyrészt családi körben éltek tovább és „szájhagyomány” útján terjedtek. Az emberek tudtak a szovjet munkatáborokban dolgoztatottak szenvedéseiről, de senki nem beszélt, nem beszélhetett róla, eleinte azért, mert szovjetellenes izgatásért azonnal letartóztatták volna, később meg azért, mert szenvedéstörténetük nem illett bele a szocialista rendszer önmagáról kialakított hivatalos történetébe.

Mindaz, ami a szovjet katonai megszállás alatt, a második világháború végén, illetve azt követően Magyarországon történt, szorosan illeszkedett ahhoz a szovjet gyakorlathoz, amelyet évtizedek óta a kollektív felelősségre vonás, az etnikai tisztogatás és a kényszermunka tömeges alkalmazásának politikája jellemzett, és a szovjetrendszer lényegéhez tartozott. Törvényszerű volt tehát, hogy amint a Vörös Hadsereg átlépte a magyar határt, nálunk is haladéktalanul hozzákezdjen a munkaképes civilek tömeges elhurcolásához. A lefogások rendszertelenül, illetve kész listák alapján egyaránt folytak. A listák állítólag a „háborús bűnösök”, a „volksbundisták”, a „német nemzetiségűek” nevét tartalmazták, a gyakorlatban azonban mindenfajta ellenőrzés nélkül, bemondásra készültek. A civilek összefogásában segítségükre voltak a helyi lakosságból kikerült „muszkavezetők”, illetve „policájok”, és a Vörös Hadsereg magyar származású politikai tisztjei, akik hely és emberismeretüket az emberszerzés és

honfitársaik terrorizálásának szolgálatába állították.

A magyar polgári lakosság elhurcolása két hullámban történt. A szovjetek a nagyobb települések elfoglalása után két-három nappal különféle munkák (romeltakarítás, krumplihámozás, vízfordás, stb.) illetve a szükséges igazolások kiadása ürügyén összegyűjtötték, majd elszállították az embereket. A legnagyobb számú civilt Budapesten fogdosták össze. Ennek egyik oka az volt, hogy a főváros elfoglalása után Malinovszkij marsall azt jelentette Sztálinnak, hogy 138 ezer hadifoglyot ejtett. A valóságban azonban a fogságba ejtettek száma a német katonákkal együtt sem haladta meg a 40 ezret, a hiányzó közel 100 ezer főért budapesti és Pest környéki civilekkel pótolták.

A második deportálási hullám a német nemzetiségű magyar állampolgárokra vonatkozott. Az erre irányuló rendeletet Erdei Ferenc, a debreceni ideiglenes kormány kriptókommunista belügyminisztere adta ki, 1945. január 5-én. Erdei utasított a Magyarország területén tartózkodó német származásúak összeírására, és arra, hogy őket munkaszolgálatra vegyék igénybe. Ennek következtében kezdődött meg a németek összeszedése. A szovjet belügyi egységeknek területekre lebontott fogoly-kontingenst kellett a Szovjetunióba szállíttatniuk. Ha a keretszámot német nemzetiségű magyar állampolgárokkal nem tudták feltölteni, akkor jöttek a német nevek, illetve akárki, aki rosszkor volt rossz helyen. Elfordult, hogy ha a tervszámot már elérték, nem hurcolták el a még helyben lévő német nemzetiségűeket sem. A legkülönösebb transzportokat a bodrogközi Ónodon állították össze. Itt bevagoníroztak mindenkit, akinek a családnéve "r" betűvel végződött, mondván, Hitler nevének utolsó betűje is "r" volt. Így kerültek a „németként” elhurcoltak listájára olyan nevek viselői, mint Pásztor, Molnár, Bodnár, Csíger, Gyüker stb. Egyikük, Gavallér Imréné, Sark Zsuzsanna évtizedekkel később így emlékezett: Nem voltunk mi ott emberek, csak géppótló, mozgó lények. Létszám, semmi több.

Magyarország területén mintegy 80 felvettábort alakítottak ki. Szovjet katonák és magyar "policok" kísérték a lefogottakat ezekben a fronttól 25-30 kilométerre lévő koncentrációs táborokba. Hadifoglyok, átállt magyar katonák, begyűjtött civilek alkották a táborok összetételét. Az összefogottak általában 1-2 hónapot töltöttek a többnyire laktanyaépületekben berendezett gyűjtőtáborokban, melyeket szovjet katonaság őrzött. Volt, hogy egy-egy őrt arannyal vagy alkohollal megvesztegettek, és így sikerült egy-egy foglyot kiváltani. Ilyenkor az őrok a helyi lakosság soraiból találomra pótolták a "hiányt".

A transzportok bevagonírozásánál és kiszállításánál magyar policok is segítettek. Az orosz őrokhöz hasonlóan ők is brutálisan viselkedtek. Egy vagonba hatvan személyt préseltek össze. Indulás előtt egy kanna (21 liter) vizet kaptak. Az ajtókat lelakatolták. Útközben néha megálltak vizet venni. Ilyenkor adódott az utolsó alkalom a szökésre, amit többen meg is kíséreltek. A foglyok közül sokan meghaltak az út során. Őket egyszerre kidobálták a vagonokból.

A magyarokat közel 2000 táborba szórták szét. Azerbajdzsánban 44, a Baltikumban 158, Belorussziában 131, a Kola félsziget térségében 53, Grúziában 65, Kazahsztánban 39, Moldáviában 15, Észak-Oroszországban 119, Leningrád térségében 53, Közép-Oroszországban 627, az Urálban 276, Szibéria 64 táborában voltak magyar foglyok. A rendelkezésre álló adatok alapján valószínűsíthető, hogy a koncentrációs táborokban, kiszállítás közben és a szovjet táborvilágban elhunyt magyarok száma megközelíti a 300 ezer főt.

„Kemény három év után jöttem haza. Rokkant lettem, leamputálták mindkét lábamat, ágyhoz vagyok kötve. Senkinek sem kívánok ilyen életet.” – a gávavencsellői Zöldi Mihály szavait idéztem.

Zajác Antalné, Dankó Magdolna, Tímárból így emlékezett: *„Álmomban sokszor még mindig a Szovjetunióban vagyok. Háromszáz év is kevés lenne a felejtéshez.”*

Hangozzanak el az ónodi Homoly Lászlóné, Pásztor Piroska szavai: *„Büntetésként a meztelenre vetkőztetett emberre zúdítottak ezerliternyi vizet, ami egy magasra állított hordóból ömlött rá. A víz alatt szenvedő embert közben korbáccsal verték. Ha nem vallott, verték, amíg el nem ajult. Volt, akit úgy hoztak be a kórházba, hogy cafatokban csüngött róla a bőr.”*

A Rakamazból elhurcolt Muszbek Frigyesné, Szloboda Máriát 1945 októberében vitték ki: *„tizenhárom kisgyermekes asszonnal voltam együtt, akiket különböző lágerekben szedtek össze. Útközben az asszonyok teje véggépp elapadt, a gyermekek egymás után haltak meg. Mátészalkán még volt három gyerek a tizenháromból, de ott is meghalt egy.”*

Bodrog-Kisfaludról, Balák Andrásné Kocsis Mária számolt be arról, hogy *„Keresztútból elvittek egy tizennyolc*

éves, csípőficamos kislányt. Németh Margitkát. Egy beteg, sánta kislányt: bányamunkára! Ott halt meg szegényke a bányában, alig hogy megérkeztünk.”

Kenézlő?l vitték el Szentesi Józsefné Takács Juliannát. „Én Forgács Katikával dolgoztam együtt. Ennek a tizenhét éves mádi kislánynak a családjából három leányt hurcoltak el. Talán ötven centi magas lehetett az az alagút vagy furat, amin keresztül hason csúszva közelítettük meg a vágatot. Térden, hason fekvé lapátoltuk a szemet... Olyan lett a térdünk, mint az ökörnek. Mocsok, sár, víz, szénpor, fullasztó levegő?. Ebben fetrengtünk minden nap.”

És végül Berkes Miklós szavai: „Télen sátorban lakunk, küszködünk a hideggel, éhséggel, nehéz emberfeletti munkával. Tizenkilenc évesen harminckét kiló vagyok.”

Egykori deportáltak visszaemlékezéséből idéztem.

Barátaim!

Ha mi, utódok, nem igyekszünk számba venni veszteségeinket, nem törekszünk minden erőnkkel arra, hogy nevet adjunk az elpusztult névteleneknek, hogy sorsuk nemzeti közösségünk közös történetébe olvadva mindannyiunk okulására szolgáljon, akkor nem teljesítjük a kötelességünket. Még nagyon sok a tennivalónk. Az egykori és mai kommunisták, valamint elvarátaik és szövetségeseik itthon és külföldön, keleten és nyugaton évtizedek óta azon dolgoznak, hogy a kommunizmus áldozatai ne kaphassanak még csak erkölcsi elégtételt se. Ennek érdekében minden módon tagadják a kommunizmus bűnös természetét. Ők: az egykori elkövetők és csendestársaik azok, akik nagyszámú támogatóikkal együtt még csak lelkiismeret furdalást sem éreztek soha mindazért, amit tettek, amiről hallgattak, amit elhallgattak. Nem vállalták és nem vállalják a felelősséget az elpusztított milliókért, a tönkretett életekért, a kerékbetört sorsokért. Nem követték meg az áldozatokat. Gyávák, hiszen csak titokban mernek, ha mernek szégyenkezni. A múltjukkal való szembenézés helyett szemantikai vitákat akarnak ránk erőltetni arról, hogy a megvalósult szocializmus megegyezett-e az általuk elképzelttel, modernizációról hablatyolnak és arról, hogy az elképzelés jó volt, csak nem sikerült se emberarcúvá, se mőkőd?képessé fazonírozniuk. Képtelenek tudomásul venni, hogy a kommunizmus DNS hibás termék, vagyis életképtelen.

Tisztelt Hölgyeim és uraim!

A háborúk mindenkori győztesei az elmúlt száz évben ritkán ismertek irgalmat. Az ókori mondás, „Vae victis – Jaj a legyőzötteknek” igazságtartalma a második világháború után súlyosabb volt, mint valaha. Nem hiszem, hogy nagyot tévedünk, ha a XX. századra olyan történelmi sűrítményként tekintünk, amely magába olvasztotta az emberiség két-háromezer évnyi történelmének minden jellegzetességét. Földrésznyi birodalmak keletkeztek és olvadtak el, egész népek hagyták el kényszerből lakhelyüket, despota elnyomók hajtottak milliókat rabszolgaságba.

Eközben számítógépek rögzítettek adatokat és mőkoldak keringtek az űrben. Mindezt még csak tegnap éltük át, érthető hát, hogy tart még a sokk és időbe telik, hogy túljussunk a traumán, amit okozott. Mert mindaddig, amíg múltunknak ez a sebe nem heged be, hatalma van rajtunk. Kertész Imre arra figyelmeztet bennünket, hogy „A gyilkosság beismerése és a veszteség felmérése a kezdete minden nagyszabású életnek, a nemzetekének is.”

A veszteségeket felmértük. A gyilkosságok beismerésére, az ezekért viselt felelősség vállalására és az áldozatok

megkövetésére még várunk.

Az előadás elhangzott a Trauma és tabu – málenkij robot 1944/45-2014/15 címmel rendezett emlékkonferencián az Országház Felsőházi termében 2015. február 25-én.

Schmidt Mária - történész

Látószög

www.hirado.hu - Látószög

Tisztelt olvasók! Legyenek olyan kedvesek és támogassák "lájkkal" a **Flag Polgári Magazin** facebook oldalát, a következ? címen: <https://www.facebook.com/flagmagazin>

- Minden "lájk számít, segíti a magazin m?ködését!

Köszönettel és barátsággal!

www.flagmagazin.hu]]>

Ajánló